891,79
At16
Ok

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS
AT URBANA-CHAMPAIGN

ELIAS CZAYKOWSKY
COLLECTION OF
UKRAINIAN CULTURE

891.79
At16
Ok

АТАМАНЮК ВАСИЛЬ

ХВИЛІ ЖИТТЯ

ПОЕЗІЇ.

КНИЖКА ДРУГА.

АТАМАНЮК ВАСИЛЬ.

ХВИЛІ ЖИТТЯ.

ПОЕЗІЇ.

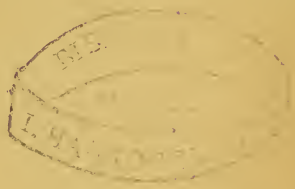

UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN

1922
КАТЕРИНОСЛАВ.

ДРУКОВАНО В КІЛЬКОСТИ П'ЯТЬСОТ ПЯТЬДЕСЯТ ПРІМІРНИКІВ У ДРУКАРНІ КАТЕРИНОСЛАВСЬКОЇ ПРОФ.-ТЕХНИЧН. ШКОЛИ, ПОЛІГРАФИЧН. ВИРОБНИЦТВА (СТАРОДВОРЯНСЬКА, 17), НАБІРАЛИ І ДРУКУВАЛИ УЧНІ ШКОЛИ.

391.79
At16
Ok

Життя наче море—сказали поети,
А хвилі його—це радощі й горе,
А люди—це човни на шляху до лєти;
Життя—це бурхливеє море...

Ті хвилі на зміну: чорніють, то сяють,
А море бушує без впину,
І човни ті гинуть, нові виринають:
Людина зміняє людину.

Життя—це бурхливеє море,
Що хвилі і човни зміняє безвпину...

КРАЮ КОХАНИЙ — ГОРЕНЬКО МОЄ!

Михасеві —
Любому братікові.

ЯК БИ ЗНАВ Я УКРАІНО...

Як би знав я Україно,
Що тобі принесло б волю,
Я віддав би у заміну
Своє щастя, свою долю —
Не лиш кров й життя.

Як би муками я всилі
Твоє щастя окупити —
Тії волі ясні хвилі, —
Муки хтів би ввік зносити,
Втоми б я не чув.

Як би знав я Україно!..
Як би сила до бажання,
Волі вдарила б година,
Зникли б сльози і страждання —
Щасна б ти була!

ВОЛЯ.

Понад Вкраїну воля летіла
І відпочити в степу хотіла,
Стала спускатись нижче і нижче, —
Що це так свище?

Біле крилятко зачервонілось,
Крови по степу, крови розлилось!
Воленька тужно-смутно воркоче,
Кинуть нас хоче.

Ми до сусідів помочі звати:
— Ах, порятуйте, гине в нас мати!
Зараз прислали помочи радо —
Нам на загладу.

Ой, що це? що це? Клітка і грати!
Ох, боже, волі не врятувати:
Ворог сміється, ворог регоче, —
Викрешім мочі!

В НАС МІЦЬ, В НАС СИЛА.

В нас міць, в нас сила,
Ми не одні!
Кріпкі вітрила
Ясні вогні!
Ми б'єм у дзвони:
Св'ятий порив
Зніма мільони
На наш призив.

Встають мільони,
Дріжать світи,—
Змовкають стони...
Із темноти
Враз метеором
Знак-промінь блис. —
Над людомором
Дух смерти звис!

Простує спину
Люд-Великан
І йде без впину,
Як гураган,—
Вогонь, пожежі
До хмар встають.
Он пута, межі
Раби як рвуть!

СКОРІШЕ ДО ЗБРОЇ.

Вставайте! Єднайтесь! За зброю стальную!
Не час вже тепер міркувати,
Бо ворог послідні вже сили готує,
Щоб в пута нас знову скувати.

Ми знаємо пута свої і чужії,
Носили ми їх вже доволі,
Тепер нас ніхто більше не одоліє —
На нас сяє сонечко волі.

Послідним ударом, що світ ввесь здивує,
Доб'єм ми крівавого ката;
Скоріше вставайте! За зброю стальную!
Немає часу міркувати!

МИ СМІЛО ПІДЕМО.

Ми сміло підемо на зустріч недолі,
Недоля з колиски із нами...
Проміння ж св'ятої бажаної волі
Зове, палить душу вогнями.
Не страшать нас муки, байдужі страждання,
На віку ми взнали лихого!...
Нам віра на волі швидкеє світання
Дасть сили, запалу святого.
Багато нас падать буде по дорозі,
І кров'ю нам шлях зазначиться, —
Та менту одного наш дух у трівозі
На шляху своїм не спиниться.
Спочинем тоді вже, аж дійдем до ціли,
Нам любо в той час відітхнеться; —
По віки вже там, де то гніт ми терпіли
Вкраїни прапор розів'ється!

ВПЕРЕД МИ ІДЕМ.

Вперед ми ідем без упину,
В поході нам стриму немає,
За рідну Вкраїну до згину
Боритись з нас кожен бажає.
Чимало на шляху загинуть,
Нас думка трівожна не смуте:
Там нові і нові настигнуть —
Вже знов не скувати нас в пута!
Ми знаємо всі: поза нами
Лиш сльози, кайдани, трівога,
Мета ж наша сяє вогнями —
Осяяна жде перемога!

В ТЬМІ МИ СВІТЛО ЗАСВІТИЛИ.

В тьмі ми світло засвітили,
Зняли сонця промінь-жар,
Люду праці наші сили
Ми зложили на вівтар.
Нашим трупом, серця кров'ю
Вслали шлях в країну чар, —
І на волі із любов'ю
Спом'яне нас пролєтар!

РОБІТНИК І СЕЛЯНИН.

Робітник і селянин
Тягнуть праці плуг один:
Той за плугом, цей при станку —
Без устанку, без устанку.

Робітник і селянин
Зносять визиск, гніт один:
Дре поміщик, фабриканти,
Менші - більші спекулянти.

Робітник і селянин
Мають вихід, шлях один:
Взяти молот, ціп у руки,
Та за дуки, та за дуки!

Робітник і селянин,
Не впускай слушних хвилин:
Всіх, хто йде лиш проти тебе —
Бити треба! Бити треба!

СЕЛЯНАМ І РОБІТНИКАМ.

Тебе не питаю я: з ким ти ідеш, —
Багато тут партій, програм юридичних,
Омани багато в словах заковичних,
Що правду не легко ти там розбереш.

І кожний з них просе: до мене іди!
За твоє добро ми боротись будемо,
Аж докіль знов в пута тебе не вберемо,
Тоді вже терпи, бо брикать нікуди.

Того не питаю я: з ким ти ідеш,
А тільки питаю, як ти живеш?

Як голод і холод і праця важка
З колиски з тобою ,як друг вірний, йде,
Як усміх змиває слізонька гірка
І втіхи не бачиш круг себе ніде,

Тоді не питатиму: з ким ти ідеш,
Бо другів своїх ти душою найдеш,
Бо ти, як і ми — недоленьки син,
І нам із тобою шлях той же, один!

НА РОЗСВІТІ.

Хоч ворог лютує, хоч ворог і злиться,
Хоч пекла зве сили на поміч собі,
Та нам із дороги своєї не збиться,
Ніщо не спинить нас в тяжкій боротьбі.

Бо там поза нами недоля, зневіра,
Знущання, образа, наруга і сміх,
А он напереді, там сонце і віра,
І доля, і воля, і рівність для всіх!

Хоч крови багато і жертв поза нами,
За те у нас певність ясніша од дня,
Що скоро, вже скоро туманів не стане
І буде одна тут братерська сем'я!

То ж в гору прапори, на вітрі хай мають!
То ж сміло до бою при звуках пісень!
Старий світ трухлявий, опори спадають,
Нове життя близько, новий іде день!

ХТО НЕ З НАМИ, ТО Й НАШ ВОРОГ.

Хто не з нами, той наш ворог,
Наше діло є святе,
І усіх зітрем на порох,
Хто дорогу перейде!

Ми не знаємо упину,
Справа наша ясна всім,
За люд праці; за Вкраїну
Ми ідем на перелім!

То ж до нас, кому по шляху!
Гей, корітесь, вороги,
Бо від одного лиш маху
Вас не буде ні ноги.

Не воюєм ми на жарти,
Мозолисті руки в нас,
Все ми кинули на карти
В боротьби рішучий час.

Ми не знаємо упину,
В нас доріг немає двох:
За народ, за Україну
Ми ідем до перемог.

Хто не з нами, той наш ворог,
Наше діло є святе:
Ми усіх зітрем на порох,
Хто дорогу нам зайде!

КОБЗАРЬ.

В хвилини сумніву, гіркої зневіри,
В час духа упадку, душі гірких мук,
Із серденьком, повним надії і віри,
Твого «Кобзаря» все беру я до рук.

Пройшли літ десятки, багато змінялось,
Народ твій боровся, вмірав між могил,
А віщеє слово твоє роспаляло
Усе в нім проміння надії і сил.

А віщеє слово твоє закликало:
— Та гей же, вставайте, до волі, вперід!
Минав вік і люди — воно не вмірало,
Будило, греміло із роду у рід.

І як твоє слово, любов твоя жила,
І праця творилась, що ти ще почав,
Росла і міцніла народняя сила,
Хоч кат і тебе, і народ катував.

І праця наспіла, і діло настало,
Упав трон московський, Вкраїна вільна, —
Твоє віще слово усе це вдіяло
І щирая кобза твоя голосна.

І хоч надійдуть ще не раз злі години,
Ми сміло на пробій до щастя підем,
І нас у дорозі ніщо не зупине,
Бо сили ми черпать з слів твоїх будем.

Того ж в мент сумніву, гіркої зневіри,
В час духа упадку, душі важких мук,
Із серденьком, повим надії і віри,
Завжди «Кобзаря» ми берімо до рук!

НА СВЯТО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

1920.

Він в бідній, селянській хатині родився,
Недоля кріпацька його привітала —
І другом незрадним з колиски до гробу
Усюди, де горе, його провожала.

Водила ягнята чужі в поле пасти,
Водила і в школу гіркого п'яниці,
До пана завела попихачем в кухню
І, навіть, закинула ген до столиці.

Од мачухи взнав він штурханців чимало,
І дяк над хлоп'ятком знущався у волю,
А служба у пана — і згадувать шкода!
Усюди відчув він кріпацьку неволю.

В тім блиснуло щастя... Чи, може, недоля
Кріпацька заснула, чи так задрімала --
Його привітала бажаная воля,
Неволя, як сон той навіки пропала!

Та люта недоля його лиш дрімала....
Не встиг він розправить пом'ятії крила
Ядать «Кобзаря» — вічну славу Вкраїни,
І к знову неволя його полонила.

Тюрма і заслання, салдацькі казарми,
Степи, Оренбург і Аральскеє море —
Прощай, Україно! ти гинеш в неволі
І я йду в неволю — одне наше горе.

Та ні, у далекій піщаній пустелі
Над власним він горем рида, упадає?
Вн мучиться гірко, що рідні оселі,
Що бідний народ в пітьмі пропадає!

І словом пророчим прокляв він тирана,
Що край поневолив, народ вкрив пітьмою,
Хоч сам впав в кайдани за сміливе слово,
Любов до Вкраїни — не знищить й тюрмою!

Хвала тобі, батьку, безсмертний Кобзарю!
Любов твоя сильна сподіяла диво:
Чи бачиш — Вкраїна від Сяну до Дону
Уся вже проснулась — багатеє жниво!

Де пісня пророча твоя пронеслася,
Проснулося серце вкраїнське гаряче,
Розкрилися очі, полудою вкриті,
І діти почули, як Вкраїна плаче.

І діти проснулись, і діти повстали,
Ревнули гармати по старому в полі,
Живуть ще нащадки Богдана, Мазепи,
Пишаться Вкраїні ще в щасті на волі!

Спокійно спи, батьку! Великеє діло
Вчинив ти любов'ю великою й словом;
Народ розбудив ти і вивів з неволі,
Заставив оджити життям своїм новим.

Пророче! Як довго по вільній Вкраїні
Ревіти ревучий буде на роздоллі,
І з вдякою люди будуть споминати
Тебе в хвилі щастя і смутку, й недолі.

Тепер ми не можем сповнить заповіт твій,
Горить ще Вкраїна, палає вогнями, —
Та ми переможем, ми вірим, ми знаєм,
Бо ти й твоє слово пророче із нами!

За ворогом ворог паде, пропадає,
І скоро ми тут уже вільні спічнемо;
Тоді тихим словом, Великий Кобзарю,
В сім'ї вільній, новій тебе спом'янемо.

ДО СТЕПУ.

Чолом тобі, степе, краю безбережний,
Зелений, роскішний, буйний, чарівний,
Як море, як небо, як вічність безмежний,
А милий, як леготу дух весняний.

Чолом тобі, степе, батьків моїх друже,
До тебе я мріями линув з Карпат,
Тужив за тобою незмірно, як туже
По братові рідному в чужиноньці брат.

Квітки я твої перелічував мріями,
Цілував твою землю жаром своїх дум,
Пісні щебетав я ураз з соловіями,
Гнав вихором з тебе недолю і сум.

Душею дитячою тебе покохав я,
Так щиро, так вірно до тебе приліг,
І хоч я не бачив тебе, ані знав я,
Я чую: забути б тебе я не зміг!

Поклін тобі, степе, несу з Верховини,
Дніпрові Черемош шле дружній привіт,
Зелені смереки, узгірря соснини
Витають свій рідний в степу буйний квіт.

Прийми ж мене, степе, як свою дитину,
Як любого друга з далеких сторін,
Скажи мені повість про нашу давнину,
Діл давньої слави оддай відгомін.

Навій мені, степе, дум нових у душу,
Козацького запалу в серце додай,
Хай вірно, як предки, Вкраїні послужу,
Хай виросте ділом й моїм рідний край.

О, РІДНІ СТЕПИ, ЩО ВАМ КРАЮ НЕ ВИДНО!

О, рідні степи, що вам краю не видно,
Не хиляйтесь так низько мені на привіт,
Я їду до вас, а в душі мені стидно, —
Я старець, жебрак біля ваших воріт!

Я, ваша дитина, тужив так за вами.
Над гореньком вашим я плакав нераз,
Тепер же зайшло щось дивне от між нами —
І я маю бути чужим вам в цей час.

О, ні! Рідний степе! Ніколи! Нізащо!
Хай змінять мій одяг, до серденька — зась!
Чи знайдесь де серце вкраїнське ледаче,
Щоб вас не любило, живучи у вас?

Щоб вас не любило, вас нашою кров'ю
Віками поливаних, поєних вщерть. —
Ні, краю, до тебе такою любов'ю
Горю я, що знищить не зможе і смерть!..

В СТЕПУ.

Рівний, рівний, рівний степ —
До самого неба:
В долі килим, зверху склеп, —
Церковці не треба.

Тільки клякни і молись
До самого бога:
— Боже, глянь на красний низ
Із свого чертога.

Ти — великий, ти — сильний,
Знав цей світ створити,
Дай же, щоб народ вільний
Міг на йому жити!

Дай, щоб сльози, біль страшний
Степу не сквернили,
Боже, Творче, ти — сильний,
Дай знак тії сили!

ДНІПРО.

Рідне, гладке і безкрає
Тихо ллється і шумить,
Ніби знає щось, ховає,
Мов з ким тихо гомонить.

Понад берегом дерева,
Дрібні лози віття гнуть,
В плесі хмари, в небі хвилі
Тихо плюскають й пливуть.

Де не глянеш: степ і небо,
Степ безкраїй навкруги,
І Дніпро, немов дитина,
Заховавсь між береги.

В тім... О, що це? Щось гальмує,
Щось спиняє тихий біг, —
Через шлях ріки хтось кинув
Кам'яний, грізний поріг.

Та він хвиль Дніпра не спине:
Хвилі пнуться, рвуться, йдуть,
І крізь скелю, крізь каміння
Пробивають собі путь.

А пробившися, вже тихо
Ллються знов між береги;
Лиш синіє небо зверху,
Степ зелений навкруги.

Як дивлюсь на тебе, Дніпре,
На твій біг, на твій пробій,
Думаю: ніхто не зіпре
Біг у море тихий твій.

І твого отак народу
Нікому спинить, скувать, —
Він знесе всі загороди,
Щоб лиш вільним знову стать.

НЕ РИДАЙ, А ДОБУВАЙ.

Довкола руїни, сумнії картини,
Стискається серце, сум душу зніма,
Найкращеє квіття марнується, гине
І хвилі розжитись для його нема.

Падуть буйні сили, зростають могили,
Зневіра, розпука розум роздира;
Невже ми, що гіркий страждань пугар спили,
Ніколи не взнаємо волі, добра.

Та бій ще тріває і часу немає
На люту зневіру, останний сумнів, —
Хто любить, той біль ввесь у серці сховає,
Док, вибороть долі Вкраїні не вспів.

Хто щиро кохає, хто дійсно страждає,
Той силу добуде з душі чарівну,
Раніше не сплаче, аж як привітає
Кохану Вкраїну щасливу, вільну.

Зневіра і сльози — понурії грози,
Що шлях закривають, де сонечко йде,
То ж геть сумування; хто хоче, той може, —
Заплачем з утіхи, як воля буде!

ТИХО, ТИХО ДНІПРО ПЛЕЩЕ...

Тихо, тихо Дніпро плеще
Об розлогі береги,
Мов боїться і трепеще,
Мов ридає із туги,

Мов гніте його недоля,
Ворог дужий придавив,
А він жаль свій серед поля
Розвіває, серед нив.

І боротись не змагає —
Він втомився в боротьбі,
Хвилечками вигравае,
Щось мугиче лиш собі.

Тихо, тихо Дніпро лине,
Дрібні роси сльози ллють,
Чуєш в хвилях плач людини,
Що їй плакать не дають.

Чуєш в хвилях власний голос,
Власні скарги і плачі,
І надломлений мов колос
Гнешся, долю кленучи.

І тебе життя так тисне —
Ти знемігся в боротьбі,
Бо що щастя сонце блисне,
Вихор свисне — не тобі.

І ховаєш своє горе,
Свої жалі і журбу,
І як річка в виру моря
Поринаєш у юрбу.

Тихо, тихо Дніпро плеще
Об розлогі береги,
Ніби журиться, трепеще,
Мов ридає із туги...

БІЖЕНКА.

Костур у руках, за спиною торбина —
Шкутильга бабуся старенька край тина:
Спідниця в болоті, сорочка зчорніла
От-от що держиться втомленого тіла.
Знеможена, зморена — жалко дивиться,
Нікому незнана чужа чужениця;
Війною зруйнована, вигнана з хати
Шматок іде хліба в чужині прохати.
А там десь далеко на рідній Волині
Є в неї хатина, садок при хатині,
Там в мирі з сім'єю вона проживала,
Аж доки війна їх у світ не погнала.

І довго тинялась вона на чужині:
У наймах по людях за крайщої днини,
А там — і роботи, і сили не стало, —
Журба та недоля здоров'я забрали.
Синок був із нею, найменший, дитина,
Єдина потіха, розрада єдина,
Та й той, як почалась борня за Вкраїну
Потяг із народом в щасливу годину.

. . . . . .

А там завелося...бодай не казати!
Кому як кому, а вже вбогим страждати.
Усі біженецькі нещасні пожитки
Зібрала бабуся у торбу до нитки,
Край тину лучилось костур десь підняти
Та й в слободи нишком подалась — міняти.
І скатерку, — мамі од бабки досталась, —
Хустину, що дівкою ще в ній пишалась,
І звій полотенця, що сину ховала
На шлюбну сорочку, — усе проміняла...
Осталося мало, лиш торба порожня
Та думка про сина, про рідних — трівожна:
Усі розбрелися, куди і — не знати —
В чужині з торбами одній доживати...

А там десь далеко на рідній Волині
Була в неї хата, сім'я, а в родині
Був спокій і щастя, і доля вітала,
Та все війна люта розбила, забрала.

БІЖЕНЕЦЬКИЙ МОТИВ.

Ой Буже, мій Буже,
Як серденько туже
В далекій чужині по тобі!
І тут Україна,
І там Україна —
Там жив я, мов в раї, — тут в гробі.

І тут рідні люди,
Та ж мова усюди,
Широкий Дніпро - Словутиця,
А думка несеться,
А серденько рветься
На Буг свій хоч би подивиться.

Там кожна хатина,
Садочок, долина,
Такі милі серцю безкраю,
Що не на чужині,
А тут на Вкраїні
Ні на що їх не проміняю.

О, рідна Вкраїно,
Тебе до загину
Люблю і любити я буду,
Своєї ж Волині
Ні в якій хвилині
Ні з думки, ні з серця не збуду!

ДУМКА.

В мряці ми гинемо,
В тьмі потопаємо,
Бачимо сонечко,
Сили не маємо,—
Сили не маємо
Встати з неволі:
Всі розбрелись ми
Вівцями в полі.

Всім докоряємо,
Всі нарікаємо,
Що ми з'єднатись
В гурт не здолаємо —
Нашій безрадности
Ворог радіє:
З нас насміхається.
В нас володіє...

МАМИН ХРЕСТИК.

А матінка на дорогу
Хрестик мені дала,
Щоб до мене смерть, недоля
Пруступу не мала.

Ой, що мені, моя нене,
Хрестик цей поможе,
Зброя тут уся св'ячена —
Наша та й ворожа.

Та й всі оті жовнярики
Хрестики носили,
Що над ними насипані
Чорнії могили.

МОГИЛКА.

Край доріжки біля тина
Гнеться хрестик — сиротина,

Скрізь травиця розбуяла,
Білі рамена сховала;

Заховала та й ховає,
Хто ж за хрестиком спитає?

В травці ледве взнати можна,
Де могилка придорожна.

А бур'ян все вижче пнется,
І все нижче хрестик гнеться.
. . . . . .
В буряні густім край тина —
Там похована людина...

КВІТАМ НА ПРОЩАННЯ,

Не лелію любу злуду,
Що витать вас, квіти, буду,
Квіти пишні, квіти милі,
Бо ви будете в могилі.

Бо хоч легот вас колише,
То над вами смерть вже дише —
Спіть квітоньки, люлі, люлі,
А я йду на смерть, на кулі.
. . . . . .
Не лелію любу зблуду,
Що витать вас, квіти, буду;
Зсохнете ви за хвилину,
А я — теж до смерти лину...

НА НАРОДНІЙ МОТІВ.

Накрапає дощик з неба
Та з чорної хмари,
Нема того, кого треба,
Нема мені пари.

Ой, поїхав на війноньку
На воронім коні,
Казав: верну додомоньку
При літечка сконі.

А вже осінь заглядає
Тут в усі закутки,
А його усе немає —
Ні його, ні чутки.

Повертають додомоньку
І старі, й каліки,
Він же мабуть, головоньку
Там зложив на віки.

Цього мати зустрічає,
А того дружина,
Не одного привітає
Згарище край тина.

Так і знати: проходили
Війною Вкраїну,
Людям кинули могили,
Краєві — руїну.

МАКИ.

Палають в житі маки,
Хиляєсь повний колос,
Із вітром звідкись лине
Дивний, таємний голос.

Хай жито вас годує,
Зберіть його здорові,
А ті червоні маки,
То слід по нашій крові.

Завдання наші й силу
Ми з кров'ю в хліб вам влили;
Кінчіть святеє діло,
Що ми не докінчили!

Палають в житі маки,
Хвилює повний колос;
До діла нас взиває
Батьків поляглих голос...

ДУМКА.

Заїхав я, моя мати,
За гори, за доли,
Та вже мене не побачиш —
Ніколи, ніколи!

Та вже мене не побачиш
Ані розпитаєш,
Часом гірко лиш заплачеш,
Як мене згадаєш.

Заїхав я, моя мати,
За червоні ріки,
Та вже нам не повидатись —
На віки, на віки!

Несе річка кров чевону
Та листя зів'яле
Отам, мамо, життя моє,
Щастячко бувале.

Летить вітер понад полем,
Бадиллячко ломить,
Лежить жовнір під вербою —
Голівоньку клонить.

Сонце з мряки виринає,
Гарне, сумовите,
Думка, згадка прилітає
Про життя прожите —

Таке гарне і надійне,
А таке коротке.
Доле, доле, чом отрійне
Все, що нам солодке?!..

МОВА РІДНОЇ ЗЕМЛІ.

Щепоче жита лан,
Чуть тихий розговір,
Задумався курган,
Почув ту мову бір.

Задумавсь темний бір,
Несе ту вість до вод,
А води аж до зір,
Як мучиться народ.

Лан сіяли жінки,
Мужам — курган - покров;
Тихенькії річки
Змивали людську кров,

Вітрець буйний сушив
Росу сирітських сліз,
Та болів не втишив,
Розради не приніс.

Жаліються жита,
А скарга в небо йде:
Народ кругом стражда,
Коли добро буде?!..

ЖУРАВЛІ.

Відлітають журавлі
В невідомий край:
Рідні, серцю дорогі,
Ще раз вам: Прощай!

Відлітають журавлі,
Ледве чути: кру...
Не вдавайтеся в жалі,
Як я там умру.

Відлітають журавлі,
Гине в небі шлях;
Чоловік те на землі,
Що на небі птах.

Звідкись прийде, десь іде,
Буря налетить —
Слід по ньому замете...
Серце людське, цить!..

САМОТНІЙ ХРЕСТ.

В чистім полі на роздоллі
Одинокий хрест стоїть;
Поле чисте по неволі, —
Всі вчорашні муки, болі
В собі чорний гріб таїть.

Де-де чорне попелище,
Зброя кинена лежить,
Лиш понуро вихор свище
По пустому бойовищі,
Де лягло життя спочить.

Чорний ворон сів і кряче
На похилому хресті,
Тільки й спомину неначе:
Вихор свище, ворон плаче
По неодному житті.

А по кому мила, мати
Сліз гірких поллє ручай,
Тут не знати, не відати:
Всім одна могила мати,
Тут усьому, всьому край.

Лиш простяг в постори ясні
Рамена самотний хрест,
Мов за скони передвчасні
І за жерви всі безщасні
Вносить в небо свій протест.

ЯК ВОРОГ КРАЙ ТВІЙ ПОНЕВОЛИВ.

Як ворог край твій поневолив,
Увозе хліб, твоє майно,
Коли не маєш сил боротись,
Ти пам'ятай собі одно:
Сильніша всякого насилля,
Рушниці, канчука, вогня
На рідній мові це освіта —
Всю пітьму нищить світло дня!
Коли ж той ворог намагаєсь
Загарбать мову, скарб св'ятий,
Тоді мовчати ти не важся!
Тоді терпіти ти смій!
Бо знай: втерявши рідну мову,
Ти й сам пропав! Тебе нема!
Ходить будеш в ярмі чужому,
Не бадучи того ярма.

ПОКЛІН ГЕРОЯМ ДІЛА.

Усім, що без хвали і крику,
І без подяки, і признання
Верстають праці путь велику,
Моє сердечне привітання;
Усім, що в нужді і недолі,
Покинуті людьми й забуті,
Працюють все на ріднім полі
Для тих, котрі й сліпі, й закуті;
Усім, що безупинно й сміло,
Без слів даремних, довгих спорів
Сповняють раз обране діло
мимо осудів, докорів
Прямують до своєї цілі,
Бо їхнє діло — оправдання, —
Отим героям тихим діла
Я шлю поклін і привітання.

ЛИСТ МАЛОГО СИНКА ДО БАТЬКА НА ВІЙНУ.

Присв'ячую Івасеві, синові Петра.

"Тату, в нас вже сніг паде,
Другий сніг, як ти пісов,
На вікні мороз бере
І квітки малює знов.

В нас у хаті ще тепло,
Бо привіз нам дядько дров,
Але щось таке прийсло,
Що і дядько вже пісов.

Я Катрусі вже не б'ю,
Мами слухаю ураз,
Вже говорю: «Вірую»
Татку, гей, вертай до нас!

Нам без тебе сумно тут,
Мамі із очей усе
Сльози, мов горох, падуть,
Як тебе спімнуть лисе.

Я слухняно все буду
Говорити: «Отче наш»,
І на лід вже не піду,
Татку, лис приїдь до нас!

В РІДНІМ САДКУ.

Шепоче травка: не хились
До мене, друже, ніжно,
І наді мною пронеслись
Убійчі бурі грізно.
Шепоче травка: не горнись
До мене, бідний друже,
І в мене, як в тебе колись,
Серденько ось недуже.
Шепоче травка: не пести
Ти мойого стебельця, —
Обом нам серце узяли
Ті люде, що без серця.
Шепоче травка: не шукай
Ти в мене більш розради,
Хто випив келих горя в край,
Сам в'яне без поради.
Шепоче травка: вже мій вік
Не сила воскресити;
Та ти терпи: ти — чоловік!
Борись, чей будеш жити...

МЕНТИ СЕРЦЯ І ДУШІ.

Кожна пісня моя —
Це віку мого день,
Протерпів я її,
Не зложив лишень.
Ів. Франко.

ЖИТТЯ.

Життя таке гарне, мій синку!
Коли із далека дивитись,
Бажається мить хоч, хвилинку
Утіхами, радістю впитись.

Бажається мить хоч радіти,
Всіх чарів його скоштувати,
Хоча би і вік ввесь терпіти
Прийшлося за те і страждати...

Життя таке гарне, мій синку!
. . . . . .

Життя таке чорне, мій синку!
Як ступиш по його дорозі,
Не матимеш втіхи, спочинку,
Ввесь вік зійде в праці, в трівозі.

Чарівнії фарби злиняють,
Побачиш життя у наготі,
Побачиш, як в йому каляють
Усі ідеали в болоті...

Побачиш, мій синку, й розпучно
Безсиле серденько зав'яне
У тебе, а музика гучно
Сусідство втішатиме п'яне.

Життя таке чорне, мій синку...
. . . . . .

ХРЕСТ.

Як народиться дитина,
Хрестять її і вітають,
На життя дорогу довгу
Хрест на груди їй чіпляють.

А умре, то на могилі
Хрест дубовий споряжають...
Ох, важкий той хрест, що люди
Одні одним наділяють!

БРАТТЯМ ПО ЖИТТІ.

Сльози перлами міняться,
Перли міняться сльозами;
Доля щастям нашим грає,
Ніби вихор листочками...

Щастя, радість, муки, болі,
Фарби мов в калєйдоскопі;
Змучивсь я життям зарані,
Ах, спочить, заснуть у гробі!

Не кленіть мене, бо жалю
Гідний я, та добрі бутьте:
Не кленіть і не жалійте.
Лиш забудьте, лиш забудьте...

НЕ ЗАБУДЬ ЖИТИ.

Для кого зозулька кує,
А кому пташки щебечуть,
А по кім дівча сумує,
А кому на гріб квіт мечуть.

А кому весна сміється,
Мені все те, все байдуже:
В світі, як коли прийдеться,
Доля збитка все уструже!

Завтра важне, та незнане,
Вчора — шкода говорити,
Та сьогодні, тям, мій пане,
Не забудь сьогодні жити!

Плян будучий добре снути,
І минувшість може вчити,
Тільки, тільки не забути,
Що сьогодні треба жити!

ДНІ МОЛОДОСТИ.

Молодости дні — це перли —
Скрашують життя людині:
Хто розсипав їх — завмерли
Того радощі єдині.

НЕДІЛЬНОМУ ДЗВОНОВІ:

Бам - бам, бам - бам, бам - бам,
Безвпинно дзвоне дзвін,
Йде звук по всім куткам,
Дзвенить у вухах всім.

Бам - бам, бам - бам і бам,
Аж розбиваєсь дзвін:
—„На мент зайдіть у храм,
В величній божий дім.“

Даремне, дзвоне,.. Цить!
Скоріше зглухнеш ти,
Ніж зможеш розбудить
І в гору тлум знести.

ПОХОРОННИЙ ДЗВІН.

“...І забрались та й пішли“...

Бам... і тихо скрізь...
Останній тон, останній звук...
Кінець страждань, кінець всіх мук...
Бам... У вічність ліз...

Бам... Вже скрізь тиша.
Пливе життя, як і плило:
Проклін, гук, крик — що тут було?
Бам... Пройшла душа.

Бам... і вже мовчить
Старий, понурий, грізний дзвін.
Кому то знову бовкне він:
«Бам» в найближчу мить?..

НА ДНІПРІ.

І.

Як на чайці пливемо рікою,
То не стругані весла і грубі
Все роздроблюють хвилечки любі, —
Як на чайці пливемо рікою...

Як життя ми пливемо рікою,
Руки долі важкії і грубі
Нищать всенькії хвилечки любі, —
Як життя ми пливемо рікою...

II.

Ні спать, ні сидіти, ні жити не можу, —
Ті думи так мучать, так серце шматують,
Немов божевільний понад Дніпром ходжу:
Там хвилі, тут думи безвпинно бушують.

Там хвилі, розбившись об грізні пороги,
Перлинами сипляться, сріблом, вогнями,
Тут думи важкі вижидання, трівоги,
Об дійсність розбившися, кануть сльозами

Гей, Дніпре могутній, річенько хвиляста,
Ти сміло вдаряєш й проходиш пороги,
А я так минати не знаю нещастя, —
Томлюсь, пристаю і збиваюсь з дороги...

ПИЙМО, ДРУЖЕ, ЦЕ НЕ ГРІХ.

Пиймо, дуже, це не гріх,
Це значить сміяться з всіх,
Бо тверезі роблять те,
Що нам п'яним лиш уйде.

Ну ж, сміяться з глупоти,
Як захочем десь дійти;
Це спасенний буде сміх, —
Пиймо, друже, це не гріх!

Пиймо, друже, це не гріх,
Сміймось далі із усіх,
Аж тверезі скажуть те,
Що на розум п'яним йде.

ІЗ ПОЕМИ: «ПОСЛЕДНІЙ РОМАНТИК.»

Апухтін.

Як лиха зрада тебе полонила,
Як ти сумуєш, любиш, терпиш,
Як в боротьбі знемогається сила,
Як із образи гнівом кипиш,

Серце як рветься,
В'ялиться грудь, —
Пий, доки п'ється,
Все позабудь!

Вип'єш — і сила заграє у крові,
Бурі, недоля враз стають сном,
Рани старі, неповодження нові,
Все провалиться, заллється вином,

Вік пронесеться
В миті одній;
Пий, покіль п'ється,
Сил не жалій!

Коли кохають тебе, ти щасливий,
Роки ці миттю, знай, пробіжуть,
В темній могилі думи бурхливі
І почування, й ласки замруть.

Вік пронесеться
Щастя скоріш,
Пий, докіль п'ється,
Пий веселіш!

Що нам всі радощі, що раювання, —
В світі недовго жить все одно,
Дай забуття нам і непам'ятання,
Легким півсном стумань нас, вино!

Серце сміється,
Радісна грудь, —
Пий, докіль п'ється,
Все забудь!

ВСЕ П'Є.

Анакреон.

П'є землиця чорна,
Як лиш спрагу має,
Дерева п'ють землю,
Море п'є ручаї.

Сонечко п'є море,
Місяць—сонця світло,
Що ж, як я уп'юся,
Лаєте так підло!

ІРОНІЯ ДОЛІ.

Ти, доле, маєш сто утіх
Із нами жартувати;
Даєш нам хліба повний міх
Як нічим вже жувати.

МОЯ ДОЛЯ.

Иншим доля сиплеквіти
На вузькій життя дорозі,
В мене терен, гострий терен
Коле ноги, коле босі...

— Кинь журитись,— хтось мов
кличе,
Не сумуй в ці юні хвилі,
Я й тобі посиплю квітів
Так богато — на могилі...

НАДІМНОЮ ВІТИ ГНУТЬСЯ...

Надімною віти гнуться,
Віти гнуться, колихають,
Вихори круг мене в'ються,
В'ються вихори й тікають.

У головці думи в'ються,
Думи в'ються, мов гадюки,
З віч потухлих сльози ллються,
Сльози ллються без принуки.

Згадка щастя прилітає,
Прилітає, як вірлиця,
Моє серце роздирає,
Роздирає й там гніздиться.

Бачиш, так усе минає,
Все минає так на світі,
І нічого не лишає,
Не кидає тут на віки.

Мій небоже, тільки й твого,
Тільки й твого, що відчуєш
А так довго раю того,
Раю того, як мандруєш.

Ти бо сам не свій, небоже,
Мій небоже, ти нещасний;
Жийте ж як вам любо, гоже,
Як хто може час дочасний.

Наді мною віти гнуться,
Віти гнуться, колихають,
Вихори круг мене в'ються,
В'ються вихори й тікають...

У ВІКОНЦЕ ДОЩ СТУКОЧЕ.

У віконце дощ стукоче,
А в серденьку смуток,
Всюди мряки, сутінь ночі,
Світ — глухий закуток.

Дощ по шибі вибиває,
По серденьку туга,
Серце в'яне, завмірає
Без брата, без друга.

Дощ по шибі тарабанить,
По серденьку жалі,
А самота душу ранить —
Сльози, кров, коралі...

САМОПАС.

Ой, гуляє моя доля
Не дні, не неділі,
Цілий вік десь загулялась
В щастя на весіллі.

А мене ще школяриком
Кинула самого:
Вибивайся, як умієш,
Із життя важкого.

А знеможеш, — степ широкий —
На могилку стане, —
Мало їх, отих дрібоньких,
Ніхто й не спом'яне?!...

БЕЗДОЛЬНИЙ.

Я стукну в віконце:
Стук, стук, моя доле,
Немає для мене
Там щастя крихітки?
В житті мене терня
Одно тільки коле,
Нема на дорозі
Ні одної квітки.

В віконечку темно
І пусто, і тихо, —
Здається, і доленьки
Вдома немає;
Мене ж неодхідне,
Гіренькеє лихо,
Мов мати дитину,
Пестить, пригортає...

САМОТА.

Як за гори сонце скриєсь,
Полем стеляться присмерки,
Серце в тугу оповиєсь —
З самоти бажає смерти.

І здаєсь: все тиша морить,
Тільки в серці хуртовина,
А то в відворіть: гуторить
Все, лиш серце — сиротина!

Квіт з травичкою шепоче,
Лози журяться з водою,
Зорі усміх шлють до ночі,
А вітрець шумить з вербою.

З кимсь то пташка розмовляє,
Чародійні ллються тони,
Місяць з хмаркою гуляє,
Йдуть по небу в перегони.

Потічок камінці будить:
«Гей, не спіть, я скажу казку,
Як русалка лісом блудить,
Як добуть дівочу ласку».

Потічок камінці будить,
Чар такий життя довкола,
А серденько світом нудить,
Мов життя хіть охолола...

ЛЮБОВ.

Так, любов одна на світі,
Тих, хто любить же, багато,
І усякий з них по свому
Зустрічає своє св'ято.

Через те людей то стільки
Од любови все страждає,
Що усі горять любов'ю,
А ніхто її не знає.

Бо од справжньої любови
Мук ніколи не взнається,
Хто кохає, тому горе
Тільки жартом видається.

ОДНЕ СЛОВО.

Є слово у мові
Одно, нестерпуче,
На показ невинне,
У суті ж — гадюче:
Все серце зуміє
Не вбить, а вбивати,
Собакою шарпать,
Сестрою втішати;
І тішить, і смутить
В ту ж хвилю одразу,
І носить у собі
Болячку - заразу,
Що, ніби черв'як той,
Серденько істоче
І його лічити
Надією хоче,
Хоч часом запізно,
Вже й лік не поможе...
Невинно - лукаве
Словечко те — «може»...

ПРОЩАННЯ.

Із слів усіх, що людська мова знає,
Із почувань, що серце одчуває,
Одно слівце розранить душу вкрай:
Прощай!

Оттут тобі найкращі хвилі плили,
Найближчі тут тобі квітки, горби, могили,
Тут щастя твоє, а тут—край:
Прощай!

Ти йдеш в невідоме й незнане,
Чуже тобі, а тут кохане
На вік кидаєш, може,— знай:
Прощай!

Чого ж в душі так тужні тони
Звенять, немов на похороні,
Здається, плаче небо, гай:
Прощай...

Я знаю, друже, чом ридаєш,
Себе частину тут кидаєш,
Звідсіль до тебе кличе май:
Прощай!

Частину хвиль в житті твойому
Зустріть тобі на місці цьому,
Зоставить тут, ти ж спомин май —
Прощай.

Тому, як прийде час розстання,
Зглуши душевні всі ридання,
Над своїм гробом не ридай —
Прощай!

МИТЬ.

Мить... Летить, летить, летить...
В мене серденько болить —
Вже! Нема її, нема,—
Що в безкрай взяла вона?

Я не знаю... Може, брат
На війні серед гранат,
Хвора матінка лежить...
Я не знаю... Ох, болить!

Може, в горі друг спімнув,
Може... Як? Я голос чув!
Може, мила десь в цю мить...
Ох, мовчи! Болить! Болить!

Цить! То мить летить, бренить,
В серці, в усі щось звенить;
Цить! То знак, що хтось терпить,
Чи терпітиме.. Ох, цить!

Πάνθα ρεῖ.

Пливуть річки у море,
В мужицькі хати горе,
До спекулянтів гроші,
А багачам розкоші.

Пливуть вверху хмарини
І сльози в сиротини,
На війнах крові сила,
А в церкві дим кадила.

Пливе життя в людини
Що-дня і що-хвилини,
Ми днів щасливих ждемо
Й пливемо, все пливемо...

НА ДОБРАНІЧ, НОЧЕ.

На добраніч, ноче!
Закрий мені очі
Невидимою рукою,
Непроглядною пітьмою—
Світла дух не хоче!

В світлі я страждаю:
Скрізь брехня без краю,
Скрізь я бачу, всюди чую
Тільки кривду, злобу злую,
Кепкування з раю.

І не серед ночі,
В білий день регоче
Лютий Демон із усього,
Що величного, св'ятого —
На добраніч, ноче!...

БАЙКА.

Питалася тичка
Та в'ючого хмелю:
— Ти ростина невеличка,
А в'єшся під стелю.

А хміль одвічає:
— Така скрізь вже звичка,
Хто сам знятись не здолає,
Того взносить тичка.

ІЗ Ф. І. ТЮТЧЕВА.

Ти не роздумуй, не шукай.
Шука безглуздість, дурень суде;
Ти рани денні сном злічай,
А завтра буде, те що буде.

Живи, усе вмій пережить:
І горе, й радість, і трівогу.
Чого бажать, За чим тужить?
Прожито день — і слава богу!

В АЛЬБОМ НІНУЛЕЧЦІ.

Наше щастя проходе,
Але й горе минає,
Тому не журися,
Що тебе спітає.

А МІЙ КОНИК ВОРОНЕНЬКИЙ.

А мій коник вороненький
Ніжкою тупоче,
На містечку не устоїть,
Побрикати хоче.

Брикай, коню, мій вороний,
З вітром навздогони.
Розвій гриву, підківками,
Дзвони, як у дзвони.

Гуляй, коню, погуляєм,
Докіль силу чуєм;
А не хватить, то за нею
Хоч не пожалкуєм...

ПІСНЯ.

Коню мій, коню,
Вороний коню,
Що ж ти подієш
По моїм сконі.

Будеш у шлеях,
В плузі ходити,
Під батогами
На хліб робити.

І не доївши,
І не доспавши,
Будеш робити
Ласки не знавши.

А як ослабнуть
Кости старії,
Сила минеться,
Світ почорніє,

Лютий господар
Тебе здихати
Вижене в поле,
Щоб не вбивати.

А в чистім полі
Вітер там віє,
Травка шепоче,
Сонечко гріє —

І розів'ється
Буйная грива,
Доля спімнеться
Давня, щаслива...

Спімнеш про давнє,
Мене спом'янеш
І на могильці
Моїй пристанеш.

Вхопиш травички
Із мого гробу,
Мені розкажеш
Свою жалобу.

Скажеш, заплачеш,
Жаль з серця скинеш
І біля гробу
Мого спочинеш.

І знову в двох ми,
Хоч і без долі,
Будем лежати
В полі на волі.

А в чистім полі
Вітер там віє,
Травка шепоче,
Сонечко гріє, —

І розів'ється
Буйная грива,
Буде нам снитись
Доля щаслива...

ДО ДОЛІ.

Homo sum...

Ведеш мене, доле, на смерть навмання,
Та смерть ще дрібниця: кому не вмирать?
Лиш вмерти й забрати з собою ім'я —
Оце заставляє всю душу ридать.

Манила мене ти ще змалку, давно,
Проміннячком слави, безсмертя вінцем,
Гадав: покоління згада неодно
За діло корисне, що створю тихцем.

Та ні! Ти манила й зводила лишень!
І сам я манив себе, в слід тобі йшов,
Гадав: ось, ось викрешу з серця пісень,
Та божої іскри усе ж не знайшов.

І чую: остання надія вміра,
Що в серці бажання будила ясне,
Куди мені йти, як не жду я добра,
В Нірвану ж сама ти закотиш мене...

ЗГАДАЙ КОЛИСЬ...

Згадай колись: Він жив, він був,
Страждав, як всі страждаєм,
І наче привид, тінь майнув,
Куди всі йдем й — не знаєм.

Згадай колись... А твоя грудь
І ще про щось згадає...
Та цить! Усе дарма! Забудь!
На світі все минає...

В ПАРКУ.

Плаче береза віттячком сумно,
А сльози — роси кануть дрібні;
Плаче серденько, плаче дні, ночі,
Скільки згадає на щастя дні.

Не плач, березо, віттячком сумно,
Дарма! Не вернеш більше весни!..
Я гинув з болю, а часу трумно
Все ж мої вкрило рожеві сни...

РОБІТНИКОВІ.

На ниві народній працюй ти без впину,
Плодів як не видно, ти тим не журись,
Що зробиш для краю ти в люту годину,
За кращі години дасть плід те колись.

На ниві народній працюй ти без впину,
На кпини, мовчанку людей не дивись,
Корисная праця ніколи не згине —
Оддать тобі шану заставить колись,

МИНУЛО ЛІТ БАГАТО.

Минуло літ багато,
А місяців, а днів,
Як кинув рідну хату
І світом я побрів.

З сльозами виряжала
Матусенька стара,
Хрестом благословляла
В дорогу до добра.

Й шептала молитовку...
О, ненечко свята!
...Просила, щоб головку
Склонив я в ніг Христа.

Та я не міг брехати,
Хоч матері був жаль,
Не помолившись з хати
Пішов я в світа даль.

І все іду так просто,
Не гнуся я брехні,
Хоч безліч злоби, злости
На зустріч йде мені.

Тепер я б, мамо, щиро
Припав Хрнсту до ніг,
Щоб ту дитячу віру
В душі моїй зберіг, —

Ту віру в щастя, в правду,
В людей, що я лелів,
Як кидав рідну хату
І в світ незнаний брів.

ОД ПРИСТАНІ МОЛОДОСТИ.

З несвідомости я піду
В невідомости країну,
По минулім ані сліду
Не лишаю, лиш руїну.

Я із краю туги лину,
Тут вже зараз попелище,
Ще останній погляд кину
На потухлеє вогнище.

Але в серденьку вкриваю
Все я іскорку святую,
І в новому, кращім краю,
З неї полумінь роздую.

Розведу нове вогнище,
З нього новий дух повіє,
Підніметься дух наш вище,
Де краса віки зоріє.

Так! Минуле все в руїну
Я змінив, не треба й сліду!
В невідомости країну
Я новим шляхом вже піду.

ПРИВІТАННЯ ВЕСНІ.

Хтів тобі я, моя весно,
Хоч отсього року
Скласти пісеньку чудесну,
Красою високу.

Я збірався, готувався,
Як скрипак до грання,
Як садок мій розвивався
Чарівного раня,

Як пташки защебетали
Узорчисті тони,
То мені лиш руки впали
На твої гомони.

Аж серденько защеміло,
Жалібне, зв'ялене,
Знаю, знаю, що повіло
В хвилю ту до мене.

Ні, не буду я витати
Вже тебе піснями,
А буду лиш зустрічати
Сміхом та й сльозами.

ПРОМЕТЕЙ.

По прочитанні твору Ґетого
того самого імені.

За любов до народу,
Бажання щастя йому,
За славне діло сміле
Прикув Зевес могутній
Вільного Прометея
На скалах, де орел лиш
Що дня мав прилітати,
Любляче серце рвати
І пити кров живущу...
Заходить сонце в море,
Сон гоїть денні рани;
Вертає сонце вранці,
Знов мука починаєсь,
Знов кров червона ллється,
А Пометей сміється:
— Пусті змагання, Зевсе!
Ти бог — пінишся в злости,
Я — кплю собі із тебе,
Я — чоловік!
О, Зевсе, кровожадний,

Біль, що мене тут морить,
У твоїм серці творить
Лиш підлий сміх злорадний.
Ти маєш в тім утіху,
Як люд перед тобою
З поклоном на колінах
Повзе, а ні, то в болю,
Немов гробак валяєсь.
Та знай, уподобання
Неробові не справить,
Тирана не прославить
Ніколи Прометей!
Диви, залізо дзвонить
На схудлому цім тілі,
Орел кров з серця ронить
Та я думки все смілі
Тобі в лице кидаю
І твоє задовілля
З глупоти нещасливих
Людей, — мені коханих, —
Немов іржа, з'їдаю...
Тебе це мучить, правда,
Що ти сильний, могутній
І кровопійця, —
Так мучиш моє тіло,
Душі ж усе не можеш
Упокорити.

О, так! Душа, що вміє
Думки снувати смілі,
Найкращий дар це долі,
Людий й твоєї пані!
Слова мої шматують
Твого так духа, Зевсе,
Як той орел, що впився
Кігтями в моє тіло,
І видовбавши серце
Із грудної комори,
Кров теплу випиває..,
Та я не покорюся,
Бо моя думка ясна!
Бо моє діло чисте!
Тебе хай торторує
Твій вчинок, мова моя,
Всесильного безсильність!
Я темному народу
Приніс лиш сонця промінь, —
А мучитись й страждати
За щастя всіх нещасних
Значить — добути щастя!
Значить — безсмертним стати!

РЕВОЛЮЦІОНЕР.

Яка революція поможе нам
Вирватись з важких кайданів,
Що віками гнітять наше тіло,
Що духа шматують, мов шакали голодні.

Яка революція поможе нам
Труснути тюрмою Всесвіта,
Порвати всі пута законів,
Знищить Всесильного Пана,
Страшного Царя.

Яка?!
Яка революція поможе нам
Піднестися із пилу рабства
В якому
Покірні, чи горді, а гинемо всі —
Невільниками.

Яка революоція увільнить людину із пут
В які заковала людину природа.

Скажіть!
Я хочу бути революціонером.

ПИСЬМЕННИК.

Люди!
Я ваша душа.
Пишу те, що ви одчуваєте,
Бо відчуваю це я.
Думаю те, що ви гадаєте,
Бо я між вами.
О, як би я хотів не бути з вами!
Я знаю —
Ви прагнете теж цього,
Я знаю, що ви прагнете цього,
Бо я ж це кажу.

Та всеж...
Я пишу те, що ви думаєте,
Так, як писало багато письменників вже
Про те,
Що думали їхні сучасники...

Иноді я скажу щось,
Чого не розумієте ви.
Тоді то говорю —
Я.

Та це буває иноді...

Ви не кленіть мене за це,
Бо всеж таки я ваш,
Я ваша душа,
Між вами...

Пишу, як писало чимало моїх попередників,
Що були душою сучасників своїх.

Вони загинули всі вже давно,
Бо сучасники їхні пропали
І тільки історія каже про них...

Люди! Ви згинете теж,
Ви теж перейдете в відання історії,
А я, я сказав би про них,
Що вони б гадали,
А иноді —
Иноді сам би писав
Я,
Але —
Я тоже загину...,

Люди!
Я ваша душа.
Хоч як ви мене не гоніте,
Хоч як би од вас я не рвався —
Я ваш...
Пишу те, що ви одчуваєте,
Бо відчуваю це я.
Думаю те, що ви гадаєте,
Бо я межи вами.
Люди,
Я скований з вами,
Як ви і зі мною.

Ми сковані.

КРИТИКАМ.

Чи хвалить ви будете мене,
Чи будете ви лаять,
Чи цікаві вам мої пісні,
Чи байдужі —
Що мені до того, що од того вам?
Вам з раю мене не прогнати,
Не піднять з калюжі,
Я все буду —
Сам.

Ви курите папіроси, люлечку, махорку,
Нам діла нема, —
Я пишу поезії;

Як облачки диму пускаю в простори
Я настрої серця,
Яке мені діло, як гинуть вони...

Чи ви лаять будете мене, чи хвалити,
Це ні раз не займає мене —
Ваш труп розкладеться на тіж елєменти,
Що й я після смерти...
Де ж ваша хвала?..

БАЙКА.

Дві людини, що сваряться межи собою,
Ще й папір задля цього псуючи,
Як дуже
На півників схожі порою...

Все одно, чи над зерном іде суперечка,
Чи ізза самички,
Чи так по натурі.

Щепляться вдвох за червоні гребені
Аж піря летить,
Мов не знають,
Що лисиці так люблять печені,
Що кухар ножа навіщось гострить.

ПАРХОМЕ, В ЩАСТІ НЕ БРИКАЙ.

Чого сумувати, що ми розсиплемося міліонами
атомів в просторі?
Чого радіти, що природа з атомів склеіла людину?
Все це діється без нас,
Чого радіти, чи плакать,

Ви шукайте при́чини буття
І нащадкам своїм покидайте,
Бо думки проживуть довше вас,
У думках ваших ви
Продовжите вік ваш.
А в свобідні хвилини
Ви вживайте життя,
Проживайте «сьогодні»,
Бо воно
Теж тільки ваше.

Не сумуй, що розпадеш в атоми,
Бо життя ми змінити не годні.
А радіє хай той, хто вживає!

ВІЧНАЯ.

Я пісню співати буду надмогильну
Старій формі мистецтва...
Воно не умерло, воно лиш конає,
Та поступу руку я знаю всесильну,
Раніше, пізніше,
Моя пісня його поховає...

Я пісню співати буду надмогильну...
Хто близький мерцеві віком, чи душою,
Той сплаче з тугою..,
А молодь, що нових шляхів шукать піде
Буде радіти...
Діти!
Я пісню співаю сумну, похоронну
Старій формі мистецтва.
Ви слухайте добре, бо й вашим змаганням,
Добуткам, шуканням
Колись вона буде позвонним
«Вічная»...

НОВОРІЧНІ ДУМКИ.

1.

Голубко моя!
На безконечній ленті віків,
Як мало судилось нам років.

Дружино моя!
В безкраїх просторах світів,
Які ми у двох одинокі.

Товаришу мій!
Посеред матер'і, енерг'ї й законів —
Які ж бо з тобою ми рідні.

Кохання моє!
Посеред наруги, омани, прокльонів
Які ми щасливі, хоч бідні.

2.

Голубко моя!
На безконечній ленті віків
Як мало судилось нам років.
В колесі вічности мигнуть вони,
Як слово предвічних пророків.
В колесі вічности мигнуть вони,
Як ми у безкраї простору, —
Сміхом ні дзвоном ти не дзвони. ..
Та гей там свідомости штору.

* * *

Як мало судилось нам років,
На безконечній ленті віків,
Голубко моя.

3.

Дружино моя!
На безконечній ленті віків
Цяткою дрібно — малою,
Ніби на крилечках сонечка — мушки
Значиться рік двадцять другий...
Де в йому ми,
Наші бажання де і не знати!
Що нам бажати,
Що ж нам гадати,
Коли
На безконечній ленті віків
Цяткою дрібно — малою,
Ніби на крилечках сонечка — мушки
Значится рік двадцять другий...

4.

Кожен рік собі бажання ми складаємо сердечні,
І з бажанями ми гинем.
А ті роки —
Безконечні...
Що ж, коли б бажання раз хоч
Здійснилися в нас щорічні:
Щоб роки собі минали,
Але ми —
Щоб були вічні.

СУМНО НА СЕРЦІ, ТЯЖКО В ДУШІ...

Матінці моїй.

Матінко, серце дала ти мені.
А Бог вложив в його любов.
І ллються із серця пісні,
А всі вони Божі й Твої...

ДО ВЕСНИ.

Знов до нас ідеш ти, весно!
Бачу, чую похід твій,
Вся земля проснесь, воскресне, —
Що ж проснесь в душі моїй?

Пташки, квіти, сонце, небо,
Все горить, радіє все,
Тільки в серці моїм сумно,
Смерті подихом несе,

Пташки, квіти, сонце, небо,
Все стічає твій прихід.
Тільки серце моє спить ще,
Тільки в серці все ще лід.

КВІТКИ.

Малював мороз квіточки
На вікні,
Дивно — пишні, сніжно — білі,
Чарівні.

А повіяло весною —
Стаяв лід,
По узорчастих квіточках
Згинув слід.

Сіяла весна квіточки
По гаю,
Ріжно -- барвні, ніжноквітні,
Без ліку,

А лиш холодом осіннім
Потягло,
То квіточків тих неначе
Не було.

Молодість теж розводила
У душі
В нас надії, тугу, мрії
По красі.

Молодість садила квіти
По серцям.
Але видно тая ж доля
Всім квіткам.

Бо життя дихнуло, дійсність...
Мент один:
І по мріях і надіях
Лиш спомин!

ТОДІ ТАКОЖ БУЛА ВЕСНА.

Тоді також була весна:
Шуміли річки повноводні,
І зеленіла гущ лісна,
Синіли соняшні безодні...
Тоді також була весна.

Тоді також цвів пишний май,
Тепло в повітрі розливалось,
Лунав піснями темний гай,
Од щастя серце роквіталось...
Тоді також цвів пишний май.

Тоді також була весна,
Така ж весна, як і сьогодні,
Нам радощі несла вона,
Як дітям дзвони Великодні, —
Така тоді була весна.

Сьогодні теж у нас весна:
І сонц е гріє, вітер віє,
Співає пташка голосна,
А серденько за щастям мліє...
Сумна, сумна тепер весна!

АХ, НАЛІЙТЕ ВИНА.

Ах, налійте вина,
Як вогонь і як кров,
Буду пити до дна
За нещасну любов.

Скрізь шукав я її,
Помилявся в — одно,
Виліч рани мої,
О, вогненне вино!

Скільки ран зза оман!
Все мінливе, марне...
Ах, похмілля туман,
Огорни ти мене!

Ах, похмільний туман.
Як люблю я тебе.
Забуваєш біль ран,
І любов, и себе.

І нічого нема,
Ні добра, ані зла,
Лиш півсутінь німа
Без зіми і тепла.

Ах, налійте вина,
Як вогонь і як кров,
Буду пити до дна
За нещасну любов!

Я УПИВАТИСЬ ХОЧУ ЛЮБОВ'Ю.

Я упиватись хочу любов'ю,
Я упиватись хочу життям,
Хай За це плата — болем і кров'ю,
За мент щасливий все я оддам!

Хочу тремтіти, як струна ніжно,
Хай серце щастю гімн проспіва,
Хочу я жити, докіль не пізно,
Докіль тінь смерти ще не кива.

Мент я горіти хочу, жевріти,
Хочу узнати все загалом,
Хочу радіти, хочу терпіти,
Вкритися ночі темним крилом.

Ах, я сп'яніти хочу з любови,
Я упиватись хочу життям,
Я хвилі щастя на льоту ловлю
І не журюся, що буде там.

Люблю красу я більш всього в світі,
Їй то складаю серця пісні,
П'янюсь красою в життя розквіті,
Вмерти бажаю теж на весні!

ЦИТЬ, МОЄ СЕРДЕНЬКО, ЦИТЬ.

Цить, моє серденько, цить,
Сльози — рубіни спини,
Блисне ще сонце весни,
Будем ще жити, любить;
Цить моє серденько, цить!

Цить, ще не всьому кінець,
Докіль ти б'єшся в грудях
Вільний для тебе ще шлях
На життьовий ввесь танець.
Цить, ще не всьому кінець.

Цить, ти втомилось, спічни!
Ах, яке важке життя!
Скільки йде сил безпуття!
Як в'януть мрії і сни—
Цить, ти втомилось, спічни...

Цить, моє серденько, цить,
Мучитись, плакать, дарма,
Із життьового ярма
Дух тільки волю уздрить.
Цить, моє серденько, цить.

Цить, ти хоч муки терпиш!
Доля завидна твоя;
Щаслив з тобою і я,
Бо ти вмреш — а згориш!
Цить, ти не дурно терпиш.

Цить же, ах, цить, не ридай,
Мучишся — значить любов,
Щастя вертється знов,
І почувань юних рай—
Ну — же, гори, догаряй!

ЗАРОСЛИ СТЕЖКИ ТЕРНАМИ.

Заросли стежки тернами,
Що квітками цвіли,
Розійшлися ми світами
Без пуття, без цілі.

Заросли стежки тернами,
Вже там не ходити—
Розійшлися ми світами,
Вже нам не дружити.

Заросли стежки тернами,
Пусто, де тернина;
Розійшлися ми світами—
В серці — домовина.

А колись квіточки цвіли,
Та понад стежками,
І серденька в нас щеміли
Ясними ночами.

А колись квіточки цвіли—
Шкода споминати;
Вже ні квітів, ні стежок тих...
Щастя нам не знати!..

ЖИТТЯ МОЄ У ГРОБІ.

Життя моє у гробі,
Душа моя в жалобі
По рано зв'янувшій весні,
І всі сердечнії пісні—
Це співи похоронні,
Ридання невгомонні,

Життя мене манило,
Вражіннями кормило,
Та сили за слабі
Не встояли в борбі,
Вражіння сильні й ріжні
Убили серце ніжне.

І я — я тінь своя,
Тінь юного життя,
Сліпцем йду по дорозі
В зневірі і в трівозі,
Волочусь безнадійно,
Повільно і спокійно.

А гей, життя роскішне!
Святе, туманне, грішне,
Як хочеш ще пожить! —
А серце скаже: Цить!
Твоя душа в жалобі,
Життя твоє у гробі...

ДО ПЛАЧУ В МЕНЕ СЛІЗ НЕМАЄ.

До плачу в мене сліз немає,
До сміху пориву нема,
І так життя моє минає,
Моє життя так догорає,
Як підкошена билина.

До плачу в мене сліз немає,
Вже сльози висохли давно,
Блаженний час не завитає,
Коли сльоза весь біль змиває,
Ллє в серце радість заодно.

До сміху пориву не має,
Мій сміх пронісся вже давно,
І юний час не завитає,
Коли безжурний сміх лунає,
Як світ ввесь мане у вікно.

Давно пройшли і плач і сміхи,
Як лиш ступив на шлях життя
Я взнав, що радощі і втіхи
Це лиш зачервілі оріхи,
А сльози — свідомість буття...

Я НЕ ПЛАЧУ ЗА ТИМ, ЩО МИНУЛО.

Я не плачу за тім, шо минуло,
Бо немає у мене вже сліз,
Од страждання серденько заснуло,
А од сліз... — вітерець їх розніс.

Я не тужу за тим, шо пропало,
Од туги вже душа знемогла,
Скільки б сердце моє не ридало,
Не верта, що могила взяла,

Я не плачу, ні тужу по тому,
Що так гарно цвіло й одцвіло,
Лиш стою в отупінні німому
Над життям, шо дарма прогуло.

Я не старець, що гнеться в безсиллі,
Не мандрівець, що йдучи пристав
На своїй молодости могилі
Як надгробник я тільки і став.

СКОВАНА ХОЛОДОМ, СНІГОМ І КРИГОЮ.

Скована холодом, снігом і кригою
Довго земля в безпросвітку лежала,
Ніби народ під чужою кормигою,
З болю надмірного вже й не стогнала.

З сірого неба, мерзлого, низького,
Сипався сніг без устанку;
Ранок — ждеш вечора скорого, близького,
Вечер — ждеш пізного ранку.

І, може бути, десь там під кригою,
Тихо бурляють глибокії води,
Ждуть вони там з весняною відлигою
Волі, що сонце приводе.

І, може бути, в серці глибоко
Сплять ясні думи, мрії й надії,
Згадки про давні, давнії роки,
Іскорка щастя, може, там тліє...

Але життя безпросвітні окови
Серце морозом здавили,
Важке страждання, подібнеє снови,
Що і не спиш, але й встать нема сили.

Скована холодом, снігом і кригию
Спала земля без устанку,
Ждала собі з весняною відлигою
Волі роскішного ранку.

В міцні окови життя безпросвітного
Скутою в пута душа доживала,
Голосу серця не чула скорбітного,
З тяжкого болю мовчала...

ДОВГО ПО СІРОМУ НЕБУ.

Довго по сірому небу
Сірії хмари снувались,
Хмари важкі, сніговії,
Мов невимовні страждання.

Довго у серці глибоко
Жалі важкії збірались,
Жалі важкії й понурі,
Наче сніговії хмари.

Довго по сірому небу
Сірії хмари снувались,
Сонце закрили собою,
Світ покривали пітьмою.

. . . . . .

Звідкись повіяло світлом,
Звідкись тепло полилося,
Сірії хмари зчорніли,
Дощиком хлинули в землю.

Дощиком хлинули хмари,
Теплим, дрібним, життєдайним, —
Небо в горі посиніло,
В долі земля розцвілася.

В серденьку туга зродилась,
Чорна туга, невгомонна,
Очі сльозами покрились,
Легчим став в серденьку біль.

Лийтеся, сльози, без ліку,
Лийтесь, як дощик весняний,
В серце життя ви несете,
Ніби те сонце землі.

Горе важке з вами виллєсь,
Серцю дасте нових сил,
І, як гай квітом й пташками,
Серце піснями озвесь...

Я ДУМАВ, ВЖЕ ПРОЙШОВ ЗАПАЛ.

Я думав, вже пройшов запал,
І прогорів вогонь,
Я думав, вже пропав талан
Співать весні пісень.

Я думав, вже горить, тужить,
Не сила більш мені,
Я все пройшов, пройшов мій час,
Все—спогаді одні.

Я думав, вже пройшов мій час,
І серденьком болів,
І жаль за молодістю в нім
У лютий біль скипів.

А лиш повіяла весна
І лід на річці тріс,
Із мого серця полились
Пісні з потоком сліз.

І я ридаю по житті,
Молодості, весні,
А ті ридання — це мої
Нові й нові пісні.

ПЕРШИЙ ДОЩИК, ПЕРШИЙ ГРІМ.

Перший дощик, перший грім,
Гей, чи чути вам усім!
Вже кінець зімі, морозам,
Цвісти квітам, цвісти рожам —
У природі перелім!

Перший дощик вже паде,
Понад хмари сонце йде,
І звенять пісні гаями,
Орачі вже за плугами —
Так весна буде!

ОЙ, ВЕСНО, ВЕСНО.

Ой, весно, весно ти кучерява,
Ой, весно, веснонько лукава,
Ой, весно, весно чарівна!
Ти, мов дівчина, прилітаєш,
І приголубиш, пригортаєш,
І утікаєш, мов мана.

Ой, весно, весно, чарівнице,
Зрадлива вічно ти зводнице,
Така жорстока й дорога, —
Пестиш, цілуєш і сп'яняєш,
І вік, наш вік ти забираєш,
Не подаруєш й шеляга.

Ти знов до нас приходиш, весно,
І як це гарно в тебе, чесно,
Ми навіть раді всі тобі,
Тебе вітаєм, зустрічаєм,
І поминки в той мент справляєм
Ми по собі, ми по собі...

ВЕРТАЄТЬСЯ СОНЕЧКО ЗНОВУ ВЕСНЯНЕ.

Вертається сонечко знову весняне,
Травиченька сходить, пучечки бренять,
Вітрець із над річки тихесенький тягне,
В повітрі пташаток пісеньки звенять,

Із краю чужого вертають пташата,
Вертається світло, і радість й тепло,
Мені лиш до рідних не можна вертати,
Для мене лиш сонце весни не зійшло...

ТИ ХРЕСТИЛА МЕНЕ, МАТИ.

Ти хрестила мене, мати,
В далеку дорогу,
І сльозами в своїм серці
Втишала трівогу.

І сльозами, молитвами
Ти шлях мій стелила,
Щоб по щастю мене доля,
Як мати, водила.

А доленька — не матінка,
Моли — не вблагаєш,
Взяла тебе, веде тебе,
Куди — не вгадаєш.

То квітами, то рожами,
То терням колючим,
То водами, морозами,
Камінем пекучим.

Я стрибаю, волочуся
За нею слідами,
І дорогу свою значу
Кровю та сльозами.

Ти хрестила мене, мати,
Молитви шептала,
Щоби мене, як матінка,
Доля доглядала.

Доглядає мене доля —
Омлівають ноги,
Та й важкий же хрест у мене,
Звалюсь в півдороги.

ТВОЯ МОЛИТВА ПІШЛА ЗІ МНОЮ.

Твоя молитва пішла зі мною,
Мамочко рідна, нене моя,
В лютому бою мене спасала
Од куль ворожих вона нераз.

Вона м'ягчила люту недолю,
Життя нужденне в полі пустім,
Вона вменшала серденьку болю,
Що край коханий в'яне в ярмі.

Вона в'ідливу гнала сторуку
Тугу, зневіру, темний одчай,
Вона гоїла серденька муку:
Буде по — людськи жить ще народ!

Мамочко рідна, твоя молитва
Завжди спасала мене з біди,
Зараз же горенько гостре, як
бритва
Серце літами вялить моє.

Наша Вкраїна мучена, бідная,
Знов у неволі, в неволі й я,—
О, помолися, мамочко рідная,
За Україну й долю її.

Із ціклю: ТУГА ЗА РОДИНОЮ.

МОЇЙ МАТІНЦІ.

Ой, із туги за рідними
Серце мре у мене,
І сьогодні мені знову
Ти приснилась, нене.

Старесенька, ізжурена,
Змарніла, зів'яла,
Як поглянув я на тебе —
Душа заридала.

Їхав десь я із тобою
По битій дорозі, —
Коні врвались, ми остались
На возі в трівозі.

Я зірвався, щоб летіти
Коней доганяти,
Та й проснувся на чужині
У холодній хаті.

Полетіло наше щастя —
Життя із тобою,
Ніби коні сполохані,
У безвість стрілою.

Я пустився навздогони,
Щастя, щоб піймати,
Ти ж за мене і за його
Осталась страждати.

Та й лечу я, мчусь світами,
А згуби немає,
А з літами і надія
Помалу вмірає.

І літа, й світа далекі
Нас одгородили, —
Жах знімає: чи зійдемось
Ми ще до могили?

Чи погляну на ті личка,
Що мною журились,
На ті очка, що маленьким
Мною веселились?

Чи вцілую ще ту ручку,
Зсохлу, помарнілу,
Що на мене витрачала
Усю свою силу?
Що головоньку ласкала
У мене малого,
Так дбайливо вирощала
Пустунчика свого.

Чи побачу? Чи вцілую?
О, боже могучий!
Не доведеш — так не бог ти,
А кат злющий, злющий!..

НА ВЕЛИКДЕНЬ.

1919.

Знаю, мамо, споминаєш
Тепер мене вдома:
Що там робить Василько мій
У світі, сірома.

Чи живе він, чи в землі він,
Без могили, може,
Чи за душу, чи здоров'я
Молитися, боже!

Як живе він, чи здоровий,
Чи жура не гнітить,
Чи весело, чи похмуро
Сонце йому світить.

Чи є д'кому голівоньку
Прихилити дружно,
Чи радіє, чи лиш радість
Споминає тужно?

З ким поділить він у ранці
Яєчко свячене;—
Чи у горю, чи в радості
Спом'яне про мене?

Знаю, мамо, споминаєш
Мене в цю хвилину
І думоньки зі сльозами
Шлеш на Україну.

І у мене тії ж думки—
В'яну й я з незнання,
Завдала війна нам люта
Жалів та страждання.

Завдала нам ран чимало,
Сліз взяла багато...
Чи ж ще довго вдома в путах
Зустрічать нам свято?

НА ВЕЛИКДЕНЬ.

Пучки пускають, лист зеленіє,
Дерева знову вкрились листками,
Весна вертає втішна, весела,
Туга вертає, туга за вами.

Туга за вами, рідні, далекі,
Що вас покинув перед літами
І, як самітне човно безвесле,
Поплив під бурю один світами.

Ані минуле, ані майбутнє
Мені не знане було ніколи,
Були лиш мрії, спомини були,
Та й ти похмура, страдницька доле.

Літа минали, літа бурливі,
Життя значилось в серці й на тілі,
Хвилі тягнули мене з собою,
В'ялили в серці листочки білі.

Літа минали, літа минули,
В серденьку думи хмурії в'ються,
Кругом пустеля і порожнеча,
Глянеш, згадаєш і — сльози ллються.

Був я у мами малий синочок,
Будучність стільки мала нам дати!
Війна узяла сина од мами,
Нашому щастю стало смеркати.

Був я у мами малий синочок,
Літа минули... Я на чужині
Красний Великдень сумно святкую,
Як і святкує матінка нині.

Гей, ти, бурляцька, бідная доле,
Докіль ти будеш ще жартувати?!
Згадками тішить серденько кволе,
Дійсністю люто знов розривати!...

Пучки пускають, лист зеленіє,
Дерева знову вкрились листками,
Весна вертає втішна, весела,
Туга вертає, туга за вами...

МАМО, ЧУЄШ, Я З ЧУЖИНИ.

Мамо, чуєш, я з чужини,
Із далекої Вкраїни
Шлю до тебе голос свій;
Помолись за мене, мамо,
Ввечері молись і рано,
Свого сина пожалій.

Помолись, я не молюся,
З болем в бік той я дивлюся,
Звідкіль з радістю прийшов,
Дні минають, тиждні, роки,
Я без тебе, одинокий,
Свого щястя не знайшов.

Дні минають, дні минають,
Молодість всю забірають,
Забірають серця рай,
І я в'яну, я старіюсь,
Днів, днів кращих не надіюсь,
Бо життя пустеля — край.

Ані жити, ні робити,
Ні мовчать, ні говорити —
У неволенці твій син, —
І не лиш твоя дитина,
Так терпить вся Україна,
Так терпить рік не один.

Помолись за неї, мамо,
Бо Вкраїну з цього стану,
Тільки бог спасе один —
Може, сонце волі гляне,
Оживе народ, повстане,
І повернеться твій син.

СКІЛЬКИ ДНІВ І ГОДИН.

Скільки днів і годин
З того часу пройшло,
Як найменший твій син
В світ далекий пішов.

Який довгий той шлях,
Що він зміряв його!
І усе ж не привів
Він до мами синка.

Скільки сліз, скільки сліз
Він по рідних пролив,
А усе ж не вменшив
Він важкої туги.

Скільки дум в самоті
Передумав він там,
А усе ж про життя
Він твоє не узнав.

Скільки горя дознав
Він за довгий той час;
Та найважче — розлука
Із родиною.

ЯК НАДІЙДЕ ВЕЧІР В ХАТУ.

Як надійде вечір в хату,
Мої думоньки крилати
У віконечко й летять
Через Дніпро і степами,
За Дністер аж під горами,
Де смерек ліси стоять.

Де над Лючкою в садочку
Біла хата, мов в віночку,
Світлом-вікнами горить,
А в хатинці на колінах
Мати молиться; по стінах
Тінь похилена тремтить.

Од похиленої статі
По пустій, просторій хаті
Мова щирих молитов
Роздаєсь понуро, зично,
Таємничо і велично,
Як і матерня любов.

Гомонять слова, поклони,
Мов жалібні, дальні дзвони,
Хмуро слуха Миколай, —
Каганець тріскоче, блима,
В хаті стелиться незрима
Туга, смуток і одчай.

— «Боже, дай йому ти долю,
Захисти од горя, болю,
Боже, щастя йому дай!» —
Молитви летять сердечні
В неба далі безконечні —
Хмуро слуха Миколай...

В димарі так віхор свище,
Стеля пада нище, нище,
Хлипа каганець, дріма,
В хаті сумрак, темень сіра,
І любов, молитва й віра,
В хаті — матінка моя.

ВІДЧИНЮ КНИЖКУ, А ДУМКИ.

Відчиню книжку, а думки
Кудись летять в далеку даль
І в щось вдивляються вони,
Чогось стає на серці жаль...

Якась туга, така німа
Стискає серце, дух спира,
Немов минуле щастя знов
Вернуло і вмира.

І в далині далекій тій,
Ген-ген в минулого на дні,
Сміються мамині, як стій,
Сумнії оченька мені:

— Васильку, що це ти сумний,
Та й як же ти змарнів і схуд!
Ти будь щасливий, синку мій,
Бо я молюся тут.

Шепочуть любо так мені
Кохані мамині уста,
І звільна привид чаріний
Вкриває темрява густа.

Якась туга, така німа
Стискає серце, дух спира,
Немов минуле щастя знов
Вернуло і вмира.

МОЇЙ МАТІНЦІ В ДЕНЬ ІМЕНИН.

Матінко, в день цей, що за бажання
Вам би зложити й якими словами;
Все, що син мамі може бажати,
Серце бажає усіми вам днями.

І на сьогоднішний день цей великий
Нових бажаннів ніяк не згадаю,
Скажу хіба лиш: хай в цей день усіх днів
Сповняться мої бажання до краю.

Та побажаю, щоб в старії літа
Мали при кому розважити душу,
Не як ось я, що в молодости квіті
Духа сирітством каратися мушу.

ВИ НЕ КАЖІТЬ МЕНІ ПРО СМЕРТЬ.

Ви не кажіть мені про смерть,
Бо жити я не вспів ще,
Не випив щастя чарки вщерть,
В пить би так хотів ще!

Ви не кажіть про смерть мені,
Бо жити я не знав ще,
Я все збірав знання одні,
А жити тільки мав ще.

Про смерть мені ви не кажіть,
Я жити так бажаю, —
Ви мук у мені одберіть,
А дайте щастя — раю!

ПІВЕНЬ КРИЛАМИ УДАРИВ.

Півень крилами ударив,
Півень піє, ранок йде,
Світло, сон жене од мене,
День турботний знов буде.

Хоч би трохи ніч збільшилась,
Щоб од вчора одпочить,
Щоб вчорашнє горе, рани
В хворім серці залечить.

Але ні! день ясний в вікнах,
Місто встало, клекотить;
Як спокій минає скоро!
Швидко горе як летить!

І ЯК ТИ ДУРНЮ, ЯК СМІВ ВІРИТЬ.

І як ти дурню, як смів вірить,
І як надіятись ти смів,
Що доля ще тебе опірить
І заведеш ти щастю спів.

І бачив ти, здаєсь, не раз вже,
Своєї долі міцну власть,
Як доля та жартує завжди:
Покаже щастя, а не дасть.

Чи раз так щастя було близько,
Що близькість та тьмарила ум,
Спіймать захочеш, впадеш, — слизько,
Впевнишся тільки: долі глум!

Чи раз казав ти: Все байдуже!
Байдуже все, усе мені!
Я все осяг, душа не туже. —
То були менти лиш одні...

Ти бачив знов свою самотність,
В житті став, мов серед води,
Ти ж бачив щастя скорольотність,
І вірив все ж і тяг туди.

Ох, дурню, дурню непоправний,
Невже й тепер ти не прозриш?
Розбитий ідеал твій давний...
Чи знов за щастям побіжиш?...
. . . . . .
Ах, ти за щастям знов глядиш...

ПРИСТАЛА, ВТОМИЛАСЬ У МЕНЕ ДУША.

Пристала, втомилась у мене душа,
Спокою, спочинку бажає мій дух,
Із виру життя мене вабить тиша,
Гармонія смерти голубить мій слух.

В весняного вітру легенькім диханні
Я музику чую сумну похорон, —
Життю одновленому шлю на прощання
Життя одцвілого поклон.

Дивлюсь, роздивляю недовгий той лан,
Де бути, тягнути свій хрест довелось,
Попихачем доленьки був я лиш там,
Не жив я, а тільки жилось...

І сумно і важко, та жалю немає,
Розпука в душі не вміщаєсь моїй!
Та цить! біль кінчаєсь, життя догоряє,
А там – віковічний спокій...

ЧОМУ ТИ НЕ ПЛАЧЕШ, МОЄ СЕРЦЕ БІДНЕ.

Чому ти не плачеш, моє серце бідне,
Чом сльози не ллються, як бистрий ручай?
Із другом живеш ти й самітне, безрідне,
Встрічаєш й прощаєш життя свого май.

Чи сльози твої розлились вже заранні,
Чи біль так великий, що слізок нема,
Чи горе змінилось в одне лиш страждання,
І сльози змінила роспука одна?

Чому ти не плачеш, чому не ридаєш,
В риданнях, сльозах ти б розраду знайшло;
А в'янеш і гинеш, що — день завміраєш,
Немов твоє щастя навіки пройшло.

Чому ти не плачеш на грудях у друга,
Самота лиш горе і муку збільша,
Чи зводила все тебе злоба й наруга,
Що й друга лякаєсь страждуща душа?

О, горенько, горе, моє серце бідне,
Як друга немає на світі тобі!
В житті одиноке, самітне, безрідне,
І в щасті, і в горю, в сумнівах й журбі..,

О, горенько, горе, як сліз вже немає,
І горе запекле лежить у грудях,
Життя не цвіте, а лише догоряє,
Однаково вяне в тиші й на людях.

Засни тоді серце, на віки вспокійся,
Немає одради на світі тобі,—
Днів кращих в життя ти вже більш не сподійся,
По тобі берези заплачуть в журбі...

ГЕЙ, КУДИ Ж ТИ, МОЯ ДОЛЕ.

Гей, куди ж ти, моя доле,
Так ведеш мене поволі,
Так поволі, помаленьку
В'ялиш мрії у серденьку.

В'ялиш мрії молодії,
Сієш полем всі надії,
Гей, які ж бо, моя доле,
Не розгадні твої дії!

Ти одне в'ялиш, руйнуєш,
До другого причаруєш,
А третєє по неволі
Ти любить заставиш, доле.

І на щоб я в давні літа
Не згодивсь нізащо в світі,
Те приходиться все знести
В пізні годи без протесту.

Так дивлюсь на все й гадаю,
І к далеко ще до краю!
Ядо чого ще поволі
Не привчиш мене ти, доле?

ВИ МЧИТЕСЯ В ДАЛЬ.

Ви мчитеся в даль, я дивлюсь вам в слід
І прощаю вас, літа молоді,
Вже мені не знать радощів, любві,
Щасним вже не буть, як я був тоді.

Мрії молоді, віру, запал, міць,
Все ви узяли, час вже ваш пройшов,
Марне вас прохать, вам вже не вернуть,
А мені не знать радощів тих знов.

Листячко сухе пада із дерев,
В мраці сонечко осіні рида,
Иде зіма і смерть, гине вся краса,
Молодість моя теж так пропада.

І дивлюсь я в слід, як ти мчишся в даль,
Як ви гинете, літа молоді,
На очах сльоза, в серці тяжкий жаль:
Вже мені не буть, як я був тоді...

НЕ ЖАЛІЙТЕ ЛІТ МОЇХ НІХТО.

Не жалійте літ моїх ніхто,
Бо жалію я сам їх безмірно,
І жалію і нищу покірно —
Не жалійте літ моїх ніхто!

І навіщо безвільних жаліть?
Бо життя є само боротьбою,
Де безвільні вмирають юрбою —
І навіщо безвільних жаліть?

Ви жалійте бездольних - сильних,
Що підняли б юрбу із собою
І марнуються долею злою; —
Ви жалійте бездольних, сильних.

А безвільних не треба жаліть,
Хай вмирає, хто жити не здібний,
Він траві поміж дерев подібний,
Ні, безвільних не треба жаліть!

Не жалійте літ моїх ніхто,
Я схиляюся долі покірно
І сам їх, сам жалію безмірно,
Лише ви не жалійте ніхто...

ЗМІСТ.

Сторона.

Життя наче море. 19/VIII 1918 3

КРАЮ КОХАНИЙ — ГОРЕНЬКО МОЄ!

1. Як би знав я Україно. 1916 5
2. Воля. 1918 5
3. В нас міць, в нас сила! 1920 6
4. Скоріше до зброї 1920 6
5. Ми сміло підемо. 1920 7
6. Вперед ми ідем. 1920 7
7. В тьмі ми світло зсвітили. 1920 7
8. Робітник і селянин 1920 8
9. Селянам і робітникам. 1920 8
10. На розсвіті. 1920 9
11. Хто не знами, той наш ворог 1921 9
12. Кобзар. 1919 10
13. На свято Тараса Шевченка. 1920 10
14. До степу 1918 12
15. О, рідні степи, що вам краю не видно. 1918 12
16. В степу. 1918 13
17. Дніпро. 1919 13
18. Не ридай, а добувай! 1919 14
19. Тихо, тихо Дніпро плеще. 1919 15
20. Біженка. 29/VII 1919 16
21. Біженецький мотив 29/VII 1919 17
22. Думка. /В мряці ми гинемо / 15/VII 1920 17
23. Мамин хрестик. 1918 18
24. Могилка 1918 18
25. Квітам на пращання 26/VI 1918 18
26. На народній мотив 21/VI 1918 19
27. Маки. 1916 19
28. Думка. (Заїхав я) 1917 20
29. Мова рідньої землі. 1916 20
30. Журавлі. 1915 21
31. Самотній хрест. 1915 21
32. Як ворог край твій поневолив. 1921 22
33. Поклін героям діла. 14 III 1919 22
34. Лист малого синка до батька на війну 1915 23
35. В рідкім садку. 1916 23

МЕНТИ СЕРЦЯ І ДУШІ.

1. Життя. 1918 24
2. Хрест. 1918 24
3. Братям по житті. 1916 25
4. Не забудь жити. 16/VI 1918 25
5. Дні молодости. 1914 25
6. Недільному дзвонови. 1918 26
7. Похоронній дзвін. 24/VI 1918 26
8. На Дніпрі:
I. 16/III 1918 26
II. 1919 27
9. Пиймо, друже, це не гріх. 1916 27
10. Із поеми: «Послдѣній романтик. (Апухтіна) 1919 . . . 27
11. Все п'є. (Анакреона) 1921 28
12. Іронія долі. 1912 28
13. Моя доля. 1913 29
14. Наді мною віти гнуться. 1916 29
15. У віконце дощ стукоче. 24/VI 1918. Львів 30
16. Самопас. 16/III 1919 30
17. Бездольний. 16/III 1919 30
18. Самота. 14/VI 1918 31
19. Любов. 12/XII 1919 31
20. Одно слово. 1919 32
21. Прощання. 26/VI 1918 32
22. Мить. 20/II 1919 33
23. Πανθα ρεῖ. 26/IX 1921 33
24. На добраніч ноче! II/X 1918 34
25. Байка. 1918 34
26. Із Ф. І. Тютчева. 1918 34
27. В альбом Нінулечці. 1920 34
28. А мій коник вороненький. 16/III 1919 35
29. Пісня. (Коню мій). 8/IV 1919 35
30. До долі. 18/I 1919 36
31. Згадай колись. 1916 37
32. В парку. 1916 37
33. Робітникові. 1921 37
34. Минуло днів багато. 8/IV 1919 37
35. Од пристані молодості. 1918 38
36. Привітання весні. 21/VI 1918 39
37. Прометей. 1916 39
38. Революціонер 41
39. Письменник 41
40. Критикам 42
41. Байка 43
42. Пархоме, в щасті не брикай 43
43. Вічная 44
44. Новорічні думки:
I 44
II 44
III 45
IV 45

СУМНО НА СЕРЦІ, ТЯЖКО В ДУШІ...

1. До весни. 12/IV 1921. 46
2. Квітки. 8/IV 1921. 46
3. Тоді також була весна. 9/IV 1921. 47
4. Ах, налійте вина. 1920. 47
5. Я упивзтись хочу любов'ю. 26/V 1921. 48
6. Цить, моє серденько, цить. 1921. 49
7. Заросли стежки тернами. 20/VII 1920. 49
8. Життя моє у гробі. 30/XII 1920. 50
9 До плачу в мене сліз намає. 20/VII 1920 51
10. Я не плачу за тим, що минуло. 9/IV 1921 51
11. Скована холодои, снігом і кригою. 8/IV 1921 52
12. Довго по сірому небу. 8/IV 1921 52
13. Я думав, вже пройшов запал. 8/IV 1921. 53
14. Перший дощик, перший грім. 8/IV 1921. 54
15. Ой, весно. весно. 8/IV 1921 54
16. Вертається сонечко знову весняне. 15/II 1921 . . . 54
17. Ти хрестила мене, мати. 9/IV 1921 55
18. Твоя молитва пішла зі мною. 9/IV 1921. 55
19. Моій матінці. 21/IV 1921 56
20. На Великдень. (Знаю, мамо: споминаєт). 21/IV 1919 . 57
21. На Великдень! (Пучки лускають). 21/IV 1919 . . . 58
22. Мамо, чуєт, я з чужини. 8/IV 1921 59
23. Скільки днів і годин. 8/IV 1921 60
24. Як надійде вечір в хату. 8/IV 1921 60
25. Відчиню книжку, а думки. 4/XII 1921 61
26. Моій матінці в день іменин. 7/XII 1921. 62
27. Ви не кажіть мені про смерть. 15/II 1921 62
28. Півень крилами ударив. 9/IV 1921 62
29. І як ти дурню, як смів вірить 5/II. 1921 63
30. Пристала, втомилась у мене душа. 15/II 1921 . . . 63
31. Чому ти не плачеш, моє серце бідне 15/II 1921 . . . 64
32. Гей, куди ж ти, моя доле. 1920 64
33. Ви мчитися в даль. 1920 65
34. Не жалійте літ моіх ніхто 30/XII 1920 65

ЦЬОГО САМОГО АВТОРА.

ПОЕЗІЇ.

Як сурми заграли до бою... Поезії. Відень. 1916.

П'ЄСИ.

Дві казки. П'єса на 1 дію. на 3 відслони. Катеринослав. 1922.

З бурси на Січ. П'єса з минувшини України на 3 дії. Катеринослав. 1922.

Матірна сльозинка Різдвяна п'єса - казка на 3 дії.

Перед святом. П'єса на Шевченківські дні в 1 дії.

Козацькі нащадки. П'єса із сучасного життя дітей на 3 дії.

Заклята могила. П'єса-казка із сучасного життя України на 1 дію, 3 відслони.

Переяславська умова. Діточа п'єса на 1 дію.

Дід пасішник. П'єса з минувшини України на 1 дію.

Соломяне опудало. П'єса - байка на 1 дію.

Малий кон. Інсценіровки байок народніх і українських письменників.

ТВОРИ.

Кн. 1. Чари кохання. Поезії. Катеринослав. 1921

Кн. 2. Хвилі життя. Поезії. Катеринослав. 1922.

Кн. 3. Як сурми заграли... Поезії. Друге видання (готовиться до друку).

Кн. 4. Оповідання. Катеринослав. 1922.

Кн. 5 П'єси

Кн. 6. Борони й орлята. Повість.

CENTRAL CIRCULATION BOOKSTACKS

The person charging this material is responsible for its renewal or its return to the library from which it was borrowed on or before the **Latest Date** stamped below. **You may be charged a minimum fee of $75.00 for each lost book.**

Theft, mutilation, and underlining of books are reasons for disciplinary action and may result in dismissal from the University.

TO RENEW CALL TELEPHONE CENTER, 333-8400

UNIVERSITY OF ILLINOIS LIBRARY AT URBANA-CHAMPAIGN

JUL 19 1995

AUG 23 1995

When renewing by phone, write new due date below previous due date. L162

3 0112 061587298